

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 3

*Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції
“Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті:
формування міжкультурної комунікації”,
м. Київ, МАУП, 24 травня 2011 р.*

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2012

Редакційна колегія:

Подолька А. М., д-р юрид. наук — головний редактор

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора

Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора

Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор

Видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”

Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2010 —

Вип. 3 : Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ столітті: формування міжкультурної комунікації”, м. Київ, МАУП, 24 трав. 2011 р. / редкол. : А. М. Подолька (голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.), А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2012. — 246 с. : іл. — Бібліогр. в кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції “Ціннісні пріоритети освіти у ХХІ ст.: формування міжкультурної комунікації”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Україні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

Азер Алієв*Менеджмент в освіті:**проблеми та перспективи..... 124***С. О. Бульда***Маркетингові підходи в забезпеченні ефективного використання ресурсного потенціалу регіону..... 129***О. В. Винник***Особливості профнавчання на виробництві в сучасних соціокультурних умовах..... 137***Я. Ф. Медвідь, Г. В. Устименко***Освіта і виховання молоді в системі формування міжкультурної комунікації..... 140***К. Дукоскі***Підходи до оцінки впливу корпоративної культури на ефективність міжнародної діяльності компанії..... 143***В. В. Зарва***Соціально-релігійний чинник та проблема толерантності в умовах глобалізації..... 148***В. Кітанов***Підходи до формування та особливості стратегії розвитку регіональної туристичної дестинації в Республіці Македонія..... 153***Л. М. Коваленко***Правовий статус суб'єктів інформаційної політики у сфері євроінтеграції: досвід України та Польщі..... 159***К. В. Кривопуст***Державне управління в сфері внутрішньої безпеки в системі функцій сучасної української держави..... 168***Р. І. Литовченко***Шляхи підготовки конкурентоспроможного на ринку праці магістра..... 177***Магеррамзаде Алібала Саттар огли***Інтеграційна регіоналізація в сучасній світовій економіці..... 181***М. М. Мамченко***Теорії економічної політики сучасної держави у контексті її впливу на джерела формування капіталу..... 189***А. М. Медвідь***Риторична спадщина Києво-Руської держави як важлива складова формування толерантності в системі ціннісних пріоритетів освіти..... 196***Раєв Ільхам Сахіб огли, Є. О. Завальський***Ціннісні пріоритети освіти в умовах розбудови стратегії національної безпеки України..... 199***Р. А. Тумовс***Політична ідеологія як фактор розвитку сучасної держави..... 202***М. І. Якібчук***Формування толерантності особистості в сучасному полікультурному середовищі..... 209***М. Д. Вітушкін***Духовність у сучасному соціумі: проблеми та перспективи..... 215***І. П. Василюк***Державна інформаційна політика в Україні: стан і перспективи..... 218***О. Л. Димарчук,***Дієго Доносо Варгес Хосе, М. О. Колісник*
*Інформаційна безпека України в умовах глобалізації..... 220***О. Г. Коваленко***Становлення громадянського суспільства в Україні: питання теорії і практики..... 224***О. І. Бабенко, О. О. Чмут***Політична соціалізація молоді в умовах формування міжкультурної комунікації..... 227***О. О. Бушин***Вища освіта в Україні в умовах Болонського процесу..... 230***А. Ю. Костенко, Ю. В. Содель***Модернізація освіти України в умовах міжкультурної комунікації..... 233***Т. О. Курчина, О. Є. Маньковська***Інформаційні технології в освіті в умовах формування міжкультурної комунікації..... 236***Методи Главче***Удосконалення технологій навчання при викладанні математичних дисциплін..... 239*

СОЦІАЛЬНО-РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК ТА ПРОБЛЕМА ТОЛЕРАНТНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 3, 2012, 148–152

Проблема толерантності завжди була актуальною і в певному розумінні невирішуваною. Передусім толерантність варто розглядати через етносоціальні відносини як окремий локальний фактор, а також у системі глобальних змін та вплив на соціум соціально-релігійних чинників.

Чому саме соціально-релігійних чинників? Тому що кордони між країнами і народами стали прозорими завдяки небувалому стрибку інформатизації суспільства і розширенню міжнародної співпраці. Ці явища загострили етнічні, релігійні, економічні проблеми між народами та міжособові проблеми. У результаті можна спостерігати, що світ став більш конфліктним, що вимушує задуматися про “теорії світового співіснування народів”. Нині проблема толерантності є дуже актуальною, завдяки стрімким процесам глобалізації. Проте, щоб краще зрозуміти природу поняття “толерантність”, варто детальніше розглянути його трактування з точки зору різних наукових теорій.

У теорії сучасного наукового знання мають місце різні підходи до розуміння феномену “толерантність”

зважаючи на його багатоаспектність. Медико-біологічний контекст висвітлює адаптацію організму до несприятливих впливів середовища та його репараційність. Філософський аспект пропонує розгляд толерантності як готовності постійно і з гідністю сприймати особистість або річ, як терпіння, терпимість, витримка, примирення. Політичний контекст акцентує увагу на повазі до свободи іншої людини, її поглядів, думок, поведінки. Соціологія трактує толерантність як милостивість, делікатність, прихильність до іншого [12;10]. У контексті педагогіки толерантність трактується як готовність прийняти інших такими, які вони є, і взаємодіяти з ними на засадах згоди і порозуміння (О. Безносюк, С. Болдирєва, С. Бурдіна, В. Калашин, Д. Колесов, К. Уейт, В. Шалін та ін.). В аспекті психологічного підходу – це зниження в індивіда сенситивності до фактів взаємодії, що пов’язане з особливостями темпераменту, із захистом від фрустрації, з комплексом імперативних настанов щодо прояву великодушності до іншого [3]. Однією з найважливіших проблем, яка нині

знаходиться в центрі уваги, є формування цивілізованих норм буття на нашій планеті, толерантної свідомості у представників різних народів. Активна етична позиція і психологічна готовність до терпимості для позитивної взаємодії з людьми іншої культури, нації, релігії, соціального середовища — основні компоненти поняття “толерантності”.

У Парижі 16 листопада 1995 р. 185 державами — членами ЮНЕСКО була прийнята Декларація Принципів Толерантності. Декларація визначає толерантність не тільки як моральний борг, а й як політичну і правову вимогу до окремих людей, груп людей і держав. Вона визначає положення толерантності стосовно міжнародних інструментів захисту прав людини. Декларація підкреслює, що державам варто розробляти нове законодавство, для забезпечення рівності у спілкуванні й у можливостях для всіх груп людей і окремих членів суспільства [4]. Безпосередньою метою оголошення 1995 року Міжнародним роком толерантності з’явилося породження усвідомлення політиками і громадськістю небезпеки, що пов’язана з появою форм нетерпимості в сучасному світі.

Міжнародні організації бачать один вихід із ситуації, яка загрожує існуванню усього людства, — створення умов для беззбройного розв’язання конфліктів і виховання молоді у дусі пошани до інших народів, розуміння і прийняття їх культур, готовності до діалогу з іншими культурами.

Толерантність у перекладі з латині *tolerantia* — терпіння. З французької

означає терпимість, терпимість особистості щодо ідей, вчинків, яких ця особистість внутрішньо не сприймає, не схвалює. Толерантність за всіх часів вважалася людською чеснотою. Вона мала на увазі терпимість щодо відмінностей серед людей, уміння жити, не заважаючи іншим, здатність мати права та свободи, не порушуючи прав та свобод інших.

Толерантність та інтолерантність може поширюватися на різноманітні аспекти життєдіяльності людини. Як особистісна характеристика толерантність виявляється у ставленні до себе, до інших, до власної групи (груп), до інших груп, до світу в цілому. Залежно від сфер прояву визначають національно-етнічну, релігійну, класово-соціальну, географічну, політичну, гендерно-сексологічну, вікову та інші види толерантності [4].

Толерантність як інтегральна характеристика особистості включає такі компоненти: психологічну стійкість, систему позитивних установок, комплекс індивідуальних якостей, систему особистісних і групових цінностей [10].

Толерантність — це інтегральна характеристика індивіда, визначальна його здатність у проблемних і кризових ситуаціях активно взаємодіяти із зовнішнім середовищем з метою відновлення своєї нервово-психічної рівноваги, успішної адаптації, недопущення конфронтації і розвитку позитивних взаємин з собою і з навколишнім світом. Це визначення передбачає розгляд толерантності в широкому діапазоні: від її розуміння як нервово-психічної стійкості до її оцінки як етичного імперативу

особи. Толерантність — це інтегральна характеристика не лише з точки зору її якісного і змістовного аналізу, а й з точки зору її генезису. Це результат багатьох сил, що діють в одному напрямі (темперамент, атмосфера в сім'ї, виховання, досвід, соціальні і культурні чинники) [10]. Таке розуміння толерантності передбачає виховання психологічно стійкої, емоційно й етично зрілої особистості.

Розвивати толерантність можливо за допомогою формування і розвитку психологічної стійкості, системи позитивних установок, емпатії, миролюбності.

Основними функціями толерантності є: гуманітарна, ідентифікаційна і функція соціальної адаптації. Гуманітарна функція толерантності ґрунтується на формуванні ціннісних орієнтацій та інтересів людини “з метою розвитку духовно багатой особистості, яка вміє протистояти авторитаризму і нелюдяності” [11].

До речі, авторитарність, яку співвідносять з інтолерантністю, зазвичай визначається як консерватизм, що пов'язане з певним типом психологічної стійкості людини. Водночас, з'являються емпіричні докази того, що високі показники психофізіологічної стійкості є сприятливим тлом для розвитку толерантних установок.

В особистості для розвитку толерантності необхідно формувати чотири основні компоненти: 1) психологічну стійкість; 2) систему позитивних установок; 3) комплекс індивідуальних якостей; 4) систему особистісних і групових цінностей. Толерантність як інтегральна характеристика особистості включає всі ці компоненти, і на їх розвиток і

формування мають спрямовуватися психологічні технології, соціально-культурні заходи, просвітницька робота серед населення — в системі соціально-релігійних відносин і т. п. Отже, все зазначене є необхідним і важливим для людини та людства загалом. Проте є ще низка проблем та невирішених питань у плані співіснування різних точок зору, соціально-релігійних поглядів, міжкультурних відносин та питань етнонаціональних конфліктів.

Варто зрозуміти, що поширення культурно-ідеологічного впливу є неминучим і тому на сьогодні толерантне відношення, взаєморозуміння і повага є особливо важливими. Так, проаналізувавши ріст релігійних громад, які є нетрадиційними для українського народу, та їх динамічне, прогресивне поширення в ідеологічному плані серед молоді загалом, — бачимо перевагу перших. Це водночас є позитивним і негативним явищем для нашого народу та України в цілому.

Щодо ситуації в Україні, то ми маємо насичене поліконфесійне населення, яке представлене різними культурними прошарками та національностями. Це передусім підтверджує все вже сказане про необхідність пошуку та створення нових шляхів побудови виховання населення на засадах толерантного ставлення до представників інших етнокультурних громад.

З іншого боку, це не означає процес суцільної інтеграції та універсалізації власної культури і традицій. Сама ідея толерантного ставлення та пропагування виховання на цих засадах має у своїй основі співпра-

цю та дружні стосунки, не намагаючись нав'язати будь-які інтереси та принципи як в ідеологічному, так і в практичному значенні. Отже, існує ризик використання у власних інтересах ситуації примирення тих самих екстремістів, для яких розмежування та бар'єри є основним аргументом самоідентифікації. Проте, мова йде про можливість реальної побудови системи взаємовідносин та розбудови співпраці на міжнародному рівні, що формується на засадах соціально-культурного примирення та толерантного ставлення людей, виключаючи насилля, що, в свою чергу, веде до пошуку мирних шляхів самовираження, і саме таким чином через співпрацю можемо стверджувати, що людство у своїй соціально-релігійній і загалом в соціально-культурному плані матиме можливість виокремити універсальне загальнолюдське поняття так званого загального принципу співіснування, що ґрунтуватиметься на принципах соціально-культурного, економічного та політичного прогресу та розквіту.

Варто відзначити і той факт, що для України також важливо з її поліконфесійним населенням враховувати пошук побудови та співпраці міжетнічних стосунків, особливо в соціально-релігійному контексті.

Так, Папа Іван Павло II казав: "Європа повинна дихати двома легенями. Для неї однаково цінними є Католицька і Православна Церква" [6, 25].

Тож робимо такі висновки:

1. В умовах глобалізації головним завданням є виховання молоді у дусі толерантності, формування світоглядних установок особистості, яка є громадянином світу, і здатна органіч-

но інтегруватися в будь-який цивілізаційний простір.

2. Побудова толерантних міжетнічних та соціокультурних стосунків є запорукою мирного та демократичного стану нашого населення та країни в цілому.

3. Пошук нових шляхів співпраці в різних соціальних галузях, зокрема соціорелігійних, є необхідним та може зумовити до піднесення соціокультурної, економічної та політичної галузі як для окремої людини, так і для людства загалом.

Література

1. Асмолов А. Г. Слово о толерантности // Век толерантности. — М., 2001. — № 1.
2. Бондырева С. К., Колесов Д. В. Толерантность (введение в проблему). — М. — Воронеж, 2003.
3. Валитова Р. Р. К истории понятия толерантности. — М.: МГУ, 1994.
4. Декларація принципів толерантності // Педагогіка толерантності. — К. — 1999 — № 3/4.
5. Здіорук С. І. Етноконфесійність // Релігієзнавчий словник / За ред. А. Колодного, Б. Лобовика. — К.: Четверта хвиля, 1996. — 405 с.
6. Іван Павло, Єпископ, Слуга слуг Божих. На вічну пам'ять справи. Шановним братам Патріярхам, Архієпископам, Єпископам та дорогим синам священникам, дияконам та всім іншим вірним Східних Церков // Кодекс канонів Східних Церков. Проголошений Іваном Павлом II / Авторизований переклад. — Рим: Вид-во оо. Василян, 1993 — С. 25.
7. Колодний А. Релігійні процеси в Україні: реалії сьогодення // Релігія і Церква в контексті реалій сьогодення. — К., 1995.

8. *Колодний А. М.* Проблеми і перспективи християнства ХХІ століття // Християнство: контекст світової історії і культури: Наук. зб. конф. – К., 2000.
9. *Риєрдон Б. Э.* Толерантность – дорога к миру. – М.: Бонфи, 2001. – 304 с.
10. *Солдатова Г. У.* Практическая психология толерантности. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа. – <http://www.tolz.ru/library>
11. *Толерантность* и согласие / Под ред. В. А. Тишкова, Г. У. Солдатовой – М., 1996. – С. 21.
12. *Хомяков М. Б.* Толерантность: парадоксальная ценность // Журн. социологии и соц. антропологии. – 2003. – № 4 – Т. 4.